

Introïtustekst:

Genesis 1, 24 - 2, 3 (NBV-21)

God zei: 'Laat de aarde alle soorten levende wezens voortbrengen: alle soorten vee, kruipende dieren en wilde dieren.' En zo gebeurde het. God maakte alle soorten in het wild levende dieren, alle soorten vee en alle soorten dieren die op de aardbodem rondkruipen. En God zag dat het goed was. God zei: 'Laten Wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op Ons lijken; zij moeten heersen over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt.' God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen. Hij zegende hen en zei tegen hen: 'Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.' Ook zei God: 'Hierbij geef Ik jullie alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op de aarde; dat zal jullie voedsel zijn. Aan de dieren die in het wild leven, aan de vogels van de hemel en aan de levende wezens die op de aarde rondkruipen, geef Ik alle groene planten tot voedsel.' En zo gebeurde het. 2God zag alles wat Hij had gemaakt: het was zeer goed. Het werd avond en het werd morgen. De zesde dag. Zo werden de hemel en de aarde in al hun rijkdom voltooid. Op de zevende dag had God zijn werk voltooid. Op de zevende dag rustte Hij van het werk dat Hij gedaan had. God zegende de zevende dag en heiligde die, want op die dag rustte Hij van heel zijn scheppingswerk.

Lezingen:

Matteüs 13, 24-30 (NBV-21)

Hij hield hun een andere gelijkenis voor: 'Het is met het koninkrijk van de hemel als met een mens die goed zaad op zijn akker uitzaaide. Terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand giftig onkruid tussen het graan zaaien en vertrok weer. Toen het jonge gewas opschoot en vrucht begon te dragen, kwam ook het onkruid tevoorschijn. De knechten kwamen de heer des huizes vragen: "Heer, hebt u soms geen goed zaad op uw akker gezaaid? Waar komt dat onkruid dan vandaan?" Hij antwoordde: "Dat is het werk van een vijand." De knechten zeiden tegen hem: "Wilt u dat wij het onkruid weghalen?" Hij antwoordde: "Nee, want dan zouden jullie met het onkruid ook het graan lostrekken. Laat beide samen opgroeien tot aan de oogst, dan zal ik, wanneer het oogsttijd is, tegen de maaiers zeggen: 'Haal eerst het onkruid weg, bind het in bundels bij elkaar en verbrand het. Breng dan het graan bijeen in mijn schuur.'"

Marcus 4, 1-9 (NBV-21)

Weer ging Hij naar het meer om de mensen te onderwijzen; er kwam een enorme menigte om Hem heen staan. Daarom ging Hij in de boot op het meer zitten, terwijl de menigte op de oever bleef staan. Hij onderwees hen en sprak hen toe in allerlei gelijkenissen. Hij zei: Luister. Een zaaier ging eropuit om te zaaien. Tijdens het zaaien viel een deel van het zaad op de weg, en de vogels kwamen en aten het op. Een ander deel viel op rotsachtige grond, waar maar weinig aarde was, en het schoot meteen op omdat het niet diep in de grond kon doordringen; en toen de zon opkwam verschroefde het, en doordat het geen wortel had droogde het uit. Weer een ander deel viel tussen de distels, en de distels schoten op en verstikten het en het bracht geen vruchten voort. Maar er was ook zaad dat in goede grond viel en wel vruchten voortbracht: het schoot op en groeide en droeg vrucht, dertig-, zestig- en honderdvoudig.' En Hij zei: 'Wie oren heeft om te horen, moet goed luisteren!'

Marcus 4, 30-32 (NBV-21)

En Hij zei: 'Waarmee kunnen we het koninkrijk van God vergelijken en door welke gelijkenis kunnen we het voorstellen? Het is als een zaadje van de mosterdplant, het kleinste van alle zaden op aarde wanneer het gezaaid wordt. Maar als het na het zaaien opschiet, wordt het het grootste van alle planten en krijgt het grote takken, zodat de vogels van de hemel in zijn schaduw kunnen nestelen.'

Overweging

Honderd bloemen mogen bloeien. Thema van deze viering van vandaag. Zo meteen wil ik het hebben over de bloemen. Zo meteen wil ik het hebben over onze Ekklesiagemeenschap. Zo meteen wil ik kijken naar gelijkenissen vol beelden uit de agrarische samenleving waarin Jezus leefde. Maar ik begin er niet mee. Beginnen wil ik bij de tuinman. De allereerste tuinman. Beginnen wil ik bij God die in één van de grote scheppingsverhalen uit de Bijbel, wij zongen het daarnet, wordt beschreven als een tuinman die een tuin aanlegt voor de dieren en voor de mensen die hij heeft gemaakt.

Beginnen wil ik bij die God, die tuinman is en die ons mensen heeft uitgenodigd om zelf ook tuinman te zijn. Die ons heeft gevraagd om voor zijn tuin te zorgen. Wij hoorden het daarnet in onze introïtustekst. Een fragment uit dit andere grote scheppingsverhaal uit de Bijbel. – Het zijn wel woorden die wij nu niet meer onbevangen kunnen horen. Wij weten immers wat het heersen van de mens over de schepping heeft aangericht. Wat die bijzondere plaats heeft aangericht die de mens heeft ingenomen. Niet onderdeel van de schepping maar daarboven en daarbuiten. De schepping gebruikend en uitbuitend.

Trees van Montfoort, de auteur van het boek *Groene theologie*, laat zien dat dit scheppingslied niet legitimatie wil zijn van menselijke superioriteit. Maar dat het lied juist kleine en ontmoedigde mensen een hart onder de riem wou steken. 'Beeld Gods zijn jullie', zegt dit lied tegen de zeer schuldbevuste mensen die de ballingschap hebben ervaren als gevolg van onrecht dat zij hebben begaan. 'Beeld Gods zijn jullie.' Jij mag er zijn. En het lied zegt: 'wees vruchtbaar', tegen deze mensen die na de terugkeer uit de ballingschap voor de immense taak stonden het ontvolkte en verwoeste land weer leefbaar te maken.

Onze eigen situatie op onze dichtbevolkte aarde is onvergelijkbaar anders. Maar ergens misschien toch ook wel weer vergelijkbaar. Misschien mogen ook wij dit lied nu als bemoediging horen, als hart onder de riem, nu wij soms ontmoedigd staan voor de immense taak om in een steeds dieper verdeelde samenleving ónze wereld leefbaar te houden en weer leefbaar te maken. Nu wij woestijnen zien groeien en niet alleen ver weg, maar ook hier de droogte ervaren. Nu zo zichtbaar wordt dat wij mensen verantwoordelijkheid moeten nemen voor héél de schepping. Nu móeten wij mensen wel een bijzondere plaats innemen, of wij willen of niet. Wij kunnen niet langer alleen voor onszelf zorgen en alleen aan onszelf denken. Wij mensen móeten verantwoordelijkheid nemen voor de diversiteit aan leven in de schepping. Verantwoordelijkheid voor de komende generaties. Beeld Gods zijn wij, zingt dit lied. Beeld van die God die al die vele soorten dieren en planten heeft gewild en een plaats heeft gegeven. Beeld van die God die de droge en kale aarde tot tuin heeft gemaakt.

Interessant in dit verband zijn de hints die deze tekst ons geeft over hoe we kunnen zorgen voor de tuin: een plantaardig dieet en het houden van rust. Rust voor onszelf en voor anderen. Rust voor het land. Hoe actueel is dit niet!

Belangrijk is dat in de Bijbel deze tekst over de bijzondere verantwoordelijkheid van de mens wél wordt aangevuld en gecorrigeerd door een derde scheppingsverhaal. Psalm 104. Wij horen hem straks in een bijzondere vertaling als slottekst. In dit scheppingslied neemt de mens juist helemaal geen bijzondere plaats in tussen de schepselen. Hij wordt gewoon ergens in het rijtje wilde ezels, steenbokken, ooievaars, klipdassen en leeuwen genoemd. Een voor ons nu denk ik ontzettend belangrijke tekst.

En dan nu de bloemen en de Ekklesia.

Honderd bloemen mogen bloeien. Honderd bloemen. Zo heb ik de Ekklesia ervaren, deze afgelopen tien jaar die ik hier pastor mocht zijn. Honderd bloemen. Zoveel verschillende mensen met ieder een eigen schoonheid. Mensen die ik mocht spreken en ontmoeten. Mensen die ik soms op heel bijzondere momenten van het leven nabij mocht zijn. Mooie momenten. En zware momenten. Mensen met wie ik mocht samenwerken. Mensen die zich met hart en ziel en op heel veel verschillende manieren hebben ingezet voor onze wereld en voor deze gemeenschap. Kostbare contacten en kostbare verbondenheid in het gezamenlijke werk. En mensen die ik deze afgelopen jaren heb gegroet, vaak met een vertrouwd en heel prettig gevoel, maar eigenlijk amper of niet heb gesproken. En misschien ook mensen die op mij hebben gewacht of die op iets hebben gehoopt. Als ik nu afscheid neem, dan kijk ik niet alleen terug op alles wat er wel was, maar dan is er ook alles wat had kunnen zijn...

Honderd bloemen mogen bloeien. Honderd initiatieven die deze gemeenschap rijk is. Deze afgelopen tien jaar is de Ekklesia ouder geworden en kwetsbaarder. En tegelijk: wat een vitaliteit. Wat een initiatieven. Wat een kracht en een veerkracht kenmerkt deze gemeenschap. Al die mensen en al die ideeën en al die inzet en al die bagage die zo ontzettend veel mogelijk maken. De grote projecten van de Ekklesia zoals het taalproject en de groen(t)edeler die steeds groter en professioneler werden. En tal van andere initiatieven vanuit de hele gemeenschap. Ik zou er zoveel kunnen noemen en doe het toch niet, want ik zou nog meer vergeten. En naast de initiatieven en projecten de vele werkgroepen die de Ekklesia en de vieringen dragen. En de participantengroepen, belangrijk sociaal cement van de gemeenschap. Als je het werken met vrijwilligers zoals een pastor dat doet wat oneerbiedig ergens op het continuüm 'trekken aan een dood paard' en 'de kikkers in de kruiwagen proberen te houden' zou situeren, dan bevond ik mij meestal beslist en op een heel fijne manier dicht bij de enthousiaste kikkers. Wat een enorme luxe! Wat een rijke gemeenschap. Honderd bloemen mogen bloeien.

Honderd bloemen. De Ekklesia is rijk aan diversiteit én diversiteit is niet vanzelfsprekend. Hoe open zijn we als gemeenschap écht? Hoeveel meerstemmigheid laten wij toe? Hoe gaan wij om met verschillen? Dat is geen nieuw thema voor ons als gemeenschap. Maar de laatste twee jaar kwam het thema wel op een ontzettend lastige manier op de voorgrond te staan. Want rond corona verdwenen alle nuances. Corona was ontzettend binair. Je kon maatregelen immers niet een beetje doen. Je kon niet voor een derde optie kiezen. Je kon niet géén keuze maken. Zelf vond ik het ontzettend belastend. Ik heb bewondering voor de manier waarop het bestuur in deze omstandigheden de verschillende belangen in het oog probeerde te houden en zich heeft ingezet voor oplossingen. – De Ekklesia is ontstaan toen mensen elkaar over kerkmuren heen vonden in wat hen bezielde en in beweging zette. Vergeleken met gemeenschappen waar mensen kerk zijn met elkaar omdat zij toevallig in dezelfde wijk wonen, was er in de Ekklesia altijd veel dat ons inhoudelijk met elkaar heeft verbonden. En dat is een grote kracht. Een sterke band. Het heeft een sterke en actieve gemeenschap helpen vormen. Maar kerk-zijn, dat is ook gemeenschap-zijn van verschillenden. Ik denk dat wij hier als gemeenschap nog kunnen leren.

Kunnen de Bijbelteksten die wij daarnet hoorden ons daarbij helpen? Bijvoorbeeld de ook zo ontzettend binaire gelijkenis van het graan en het onkruid? Ook hier ontbreekt elke nuance, elke grijstint. En in onze samenleving zien wij op dit moment wat het doet als de grijstinten gaan ontbreken. Als de nuance verloren gaat. Als de vertrouwensbasis er niet meer is. Als je de ander alleen nog maar negatief kunt zien. Hoe ontwrichtend dat is. In onze gemeenschap hebben wij het

in het klein ook ervaren. 'Ga niet wieden', zo hoor ik deze gelijkenis. Dat betekent niet dat je niet moet handelen. Soms moet je als samenleving of als gemeenschap standpunten innemen. Soms moet je keuzes maken. Ook al is er verschil van mening. Wat ik in de gelijkenis hoor, dat is de opdracht om geen absolute rollen te verdelen. Om niet de ander als verkeerd te gaan zien. En –

daarmee samenhangend maar moeilijker en voor ons als gemeenschap denk ik belangrijker – om zelf het verlangen naar de begeerde plaats van de onschuld op te gaan geven.

Of de gelijkenis van de zaaier die zijn graan zo gul zaait. Ook al valt er zaad tussen de doorns. Ook al valt er zaad op de rotsen. Ook al komt niet alles op. De zaaier zaait. ‘Blijf zaaien’, zo hoor ik deze gelijkenis. Zaai vertrouwen. Overal waar je kunt. Ook daar waar de grond rotsig lijkt. Zaai het gul. Misschien komt niet alles op. Maar soms zal het daar ontkiemen, daar vruchtbare grond vinden, waar je het niet hebt verwacht.

Wij mensen als tuinman. Met alles wat wij doen kunnen wij zaaien. Soms zien wij het zaad ontkiemen. Soms kunnen wij water geven. Voor goede omstandigheden zorgen. Soms misschien slakken vangen. Soms mogen wij oogsten. Maar als wij gul zaaien, dan zullen wij soms ook niet precies weten wat er opkomt. Of waar. Of wanneer. Met woorden van Adriaan Roland Holst:

Ik zal de halmen niet meer zien
Noch binden ooit de volle schoven,
Maar doe mij in de oogst geloven
Waarvoor ik dien –

Tien jaar geleden klonk in de viering, waarin ik intrede deed de gelijkenis van het mosterdzaadje. Ik had het toen over de mosterdplant die geen grote trotse boom is, zoals je op grond van de vergelijking misschien wel zou verwachten, maar een taai struikvormig gewas dat zo woekert dat, als je niet oplet, je hele tuin er vol mee staat. Dáármee vergelijkt Jezus het Koninkrijk van God. Een prachtig beeld. Deze afgelopen tien jaar heb ik de Ekklesiagemeenschap ervaren als zo’n taaie en sterke plant. Een sterke plant met stevige takken voor de vogels van de hemel. Wij mensen zijn in dit beeld de vogels die in de takken van de plant een plekje kunnen vinden. Maar dat niet alleen. Want in een gelijkenis liggen de rollen niet vast. Wij mensen zijn ook tak voor elkaar. En misschien zijn wij tuinman die de plant heeft gewild en die de plant koestert en water geeft.

Als pastor kon ik tuinman zijn voor de gemeenschap. En tak. Maar ik was ook vogel. Een vogel die in deze gemeenschap een plek kon innemen en die haar eigen ei kwijt kon. Een vogel die hier haar vleugels kon uitslaan. Een vogel die zich gedragen wist door sterke en goede takken. Ik wil jullie allen van harte danken voor de zo ontzettend fijne samenwerking. Voor de kostbare ontmoetingen en gesprekken. Voor het vertrouwen en voor de ruimte die ik altijd heb ervaren. Ik zou zoveel namen willen noemen van mensen en van groepen. Maar doe het nu niet. Eén uitzondering wil ik wel maken. Namelijk de besturen waarmee ik zo prettig heb samengewerkt en die mij in mijn werk als pastor allemaal enorm hebben gesteund. Het bestuur met Amos. Het bestuur met Ronald. Het bestuur met Marijke. En jullie van het huidige bestuur. Dank jullie wel.

Terug naar de gelijkenis. Waar is God in de gelijkenis? Het leuke van gelijkenissen is dat de rollen niet vastliggen. God is misschien wel de wind die in het struikgewas ruist. Misschien is zij vogel die broedt. God is de wijnstok die ons ranken draagt. En God is de tuinman die de tuin heeft gewild en koestert.

Aan deze God vertrouwen wij ons en ons leven toe. Aan deze God vertrouwen wij onze Ekklesiagemeenschap toe.

Amen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl